

U Amsterdamu je rođen olimpijski plamen

PRIJE 80 GODINA U AMSTERDAMU SU ODRŽANE 9. OLIMPIJSKE IGRE, KOJE ĆE OSTATI ZAPAMĆENE PO TOME ŠTO JE TADA PRVI PUT ZAPALJEN OLIMPIJSKI PLAMEN I OTAD JE TRADICIJA, A ŽENE SU POSTALE VAŽAN DIO OLIMPIZMA

Piše **Tomica Jamičić**

Najzaslužniji za dobivanje organizacije Olimpijskih igara u Amsterdamu 1928. godine bio je barun F. W. de Tuyl de Serooskerken (1851.-1924.). Zbog njegovih zasluga Nizozemci ga smatraju ocem svog športa. Bio je osnivač i prvi predsjednik nizozemskog olimpijskog odbora, a od 1898. godine i prvi član MOO-a iz Nizozemske.

Nažalost, barun nije doživio Igre u svojoj domovini, ali njemu u čast ispred olimpijskog stadiona postavljen je kip športaša koji pozdravlja desnom ispruženom rukom, olimpijskim pozdravom.

Narod spašava Igre

Usprkos nastojanjima baruna de Tuylla, održavanje 9. Olimpijskih igara dovedeno je u pitanje jer se konzervativna većina u nizozemskom parlamentu sredinom dvadesetih godina protivila naumu da se športaši natječu i nedjeljom, pa je vlada povukla obećanih milijun guldena potrebnih za organizaciju Igara. Našavši se u teškoj situaciji, organizacijski odbor pozvao je Nizozemce da dobrovoljnim priložima pomognu u organizaciji Igara. Za dva tjedna skupljeno je 1,5 milijuna guldena i Olimpijske igre u Amsterdamu bile su spašene.

Nogometna reprezentacija Jugoslavije prije susreta s reprezentacijom Portugala na OI 1928. godine

Olimpijski plamen

Olimpijske igre u Amsterdamu, koje su prvi put nosile službeni naziv Ljetne olimpijske igre, unijele su novosti u organizaciju. Jedna, kasnije se pokazalo vrlo značajna novost, bio je olimpijski plamen. On nije postojao na dotadašnjim Igrama, a poslije Amsterdama neizostavni je dio olimpijskog ceremonijala otvaranja.

Bila je to ideja arhitekta olimpijskog stadiona Jana Wilsa, koji je ispred stadiona podigao toranj i nazvao ga maratonskim tornjem. Na vrhu je gorjela vatra, kao simbol vjekovne čovjekove težnje za jedinstvom i povezanošću. Otad organizatori Igara nastoje upaliti olimpijski plamen na što spektakularniji način, a taj svečani čin povjeravaju u pravilu nekom poznatom športašu. Prvi olimpijski plamen u Amsterdamu upalio je šibicom radnik amsterdamske plinare.

Značajan iskorak ženskog športa

Druga novost koja se pojavila na Olimpijskim igrama 1928. godine vezana je uz defile zemalja sudionica na ceremonijalu otvaranja. Prvi su stupali Grci, a posljednji domaćini Nizozemci. Otad je takav raspored usvojen i na svim idućim Olimpijskim igrama.

Igre u Amsterdamu doprinijele su velikoj afirmaciji žena u nastupu na toj najvećoj svjetskoj športskoj priredbi. Iako je športašica bilo samo desetak posto, ipak je napravljen značajan iskorak jer se njihov broj u odnosu na prošle Olimpijske igre više nego udvostručio. Žene su dotad nastupale u nekim športskim granama, a u Amsterdamu su prvi put nastupile u atletici i gimnastici.

Tri športska mjeseca

Igre je službeno otvorio princ Hendrik 17. svibnja 1928., a zatvorene su nakon gotovo tri mjeseca. Sudjelovala su ukupno 2883 natjecatelja (277 žena) iz 46 zemalja,

Toranj
za olimpijski
plamen

Gore:
Stadion za vrijeme otvaranja Ol 1928.

Dolje: Jugoslavenska gimnastička
vrsta u Amsterdamu

a natjecalo se u 14 športova. Te su Igre obilježili američki plivač Johnny Weissmüller i finski atletičar Paavo Nurmi. Prvorazredno iznenađenje priredio je Kanadanin Percy Williams osvojivši zlatne medalje na 100 i 200 metara, a njemački športaši vratili su se na Igre prvi put nakon 1912. godine.

Iako je ženska atletika postala sastavni dio olimpijskog programa, zbog činjenice da su na kraju utrke na 800 m neke natjecateljice bile potpuno iscrpljene, sve do Igara 1960. te discipline nije bilo na programu. Pobjednička francuska šesteročlana posada u klasi osmometarskih jadrilica imala je i jednu ženu - Virginie Hériot.

Nastup naših športaša u Amsterdamu

Hrvatski športaši su na tim Igrama nastupali pod zastavom reprezentacije Jugoslavije. U to vrijeme u Jugoslaviji je u političkom pa i športskom životu vladao kaos. Srpski športski djelatnici povelili su akciju da se središnja športska organizacija, Jugoslavenski olimpijski odbor, preseli u Beograd. Budući da je stanje bilo neodrživo, skupina zagrebačkih športskih djelatnika osnovala je 1926. godine Međusavezni odbor (MESAVOD) radi priprema i slanja športaša na Olimpijske igre. Destruktivno djelovanje srpskih odbornika u JOO-u kulminiralo je 1927., kada je za predsjednika izabran Dušan Stefanović, a sjedište JOO-a premješteno je u Beograd.

Naprосто je nevjerovatno, ali jugoslavenske športaše za nastup u Amsterdamu nije prijavio JOO, nego MESAVOD, koji je spretno vodio zagrebački športski djelatnik Stevan Hadži. Država je u posljednji trenutak odobrila novac, iako nedovoljan za pripreme, opremu, putovanje i boravak u Amsterdamu. Međutim, novčanim su sredstvima odlazak špor-

taša pripomogli i MESAVOD i športski savezi, pa su na 9. Olimpijskim igrama od hrvatskih športaša nastupili nogometaši, atletičari, hrvači i biciklisti.

Hrvatski olimpijci bez vrijednog uspjeha

Ni ovaj put u tim športovima nije polučena ni jedan bolji rezultat. Zagrebački trkač Franjo Predanić ispao je u prednatjecanju utrke na 1500 m. Ista sudbina zadesila je Vilima Mesnera u bacanju koplja. Desetobojac Branko Kallay bio je 24. od 38 sudionika. U cestovnoj utrci na 168 km pojedinačno Stjepan Ljubić bio je 48., a Antun Banek 60. od 63 sudionika. Hrvači Miroslav Metzner i Franjo Palković također su ispali u prednatjecanju. U prvoj utakmici na olimpijskom nogometnom turniru reprezentacija Jugoslavije izgubila je od Portugala 1:2 (1:1) i ispala iz natjecanja.

Nastupili su Danko Premerl, Slavin Cindrić, Franjo Giller i Ante Bonačić, koji je postigao pogodak, a među pričuvama su bili Maksimilijan Mihelčić, Emanuel Perška i Dragutin Babić. Fantastičan uspjeh postigli su slovenski gimnastičari u dresu jugoslavenske gimnastičke reprezentacije, predvođeni Leonom Štukelj - osvojili su jednu zlatnu, jednu srebrnu i tri brončane medalje.

Literatura

1. Jajčević, Z. (2007), Olimpizam u Hrvatskoj. Zagreb: Libera Editio d.o.o.
2. Radan, Ž. (1976). Olimpizam u krajevima naroda Jugoslavije do 1919. godine. Beograd: Doktorska disertacija
3. Wallechinsky, D. (2004). The complete book of the Olympics. London: Aurum press